

บทความพิเศษ

ศิลปกรรมบำบัดกับเด็กมีพรสวรรค์ที่มีปัญหา* ประวัติกรณี “เอนเจล”

เลิศศิริ* บวรกิตติ** นันทรัตน์ เจริญกุล***

สถานการณ์ที่พบไม่บ่อยในงานศิลปกรรมบำบัดที่ให้ความสนใจไปพร้อมกับความหนักใจในทันที เช่น การทำงานกับเด็กมีพรสวรรค์สูงที่มีพรสวรรค์สูง ซึ่งให้ประสบการณ์เมื่อเด็กตอบสนองการกระตุ้นทางศิลปะ การช่วยเหลือทางเทคนิค และการสนับสนุนด้านอารมณ์ อย่างได้ผลและมีความก้าวหน้า แต่พอได้ทราบปัญหาและรับรู้สถานภาพเลวร้ายของเด็ก จึงเกิดความสลดใจ ที่ไปบดบังความพึงพอใจต่องานที่ทำอยู่และไม่คาดคิดว่าความสามารถพิเศษของเด็กจะคงอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตอันไร้ความหมาย นอกการคุ้มครองของการบำบัด

ชีวิตของเอนเจลเป็นตัวอย่างที่ดำเนินไปในรูปแบบที่กล่าว ขำพเจ้า (อีดิธ เครเมอร์) นำเรื่องของเขามาเสนอให้เป็นกรณีสนับสนุนให้กำลังใจผู้ปฏิบัติงาน ว่าแม้เอนเจลเป็นเด็กที่ต้องเผชิญกับความยากลำบากและอุปสรรคนานัปการ เขาก็สามารถเจริญวัยเป็นบุคคลสมบูรณ์แบบไปพร้อมกับพรสวรรค์ทางศิลปะของเขา

เอนเจลถูกนำไปรับไว้ในโรงพยาบาลตั้งแต่อายุ ๔ ขวบ ๓ เดือน ด้วยอาการสำคัญว่าเขาหยุดพูดไปไม่เข้าใจทั้งภาษาสเปนซึ่งเป็นภาษาของพ่อแม่ของเขา และภาษาอังกฤษ เขาก็ทำอะไรไม่ได้เลยนอกจากแม่ของเขา ที่บ้านเขานั่งดูโทรทัศน์ตลอดวัน และมีพฤติกรรมคล้ายว่าตัวเองเป็นมนุษย์ยัวเศษ (ซูเปอร์แมน) ปีนป่ายไปตามขอบหน้าต่างและทำท่าเหมือนพร้อมที่จะบิน เขาเปลี่ยนนิสัยเป็นคนก้าวร้าวรุนแรงต่อพี่น้องร่วมมารดา เด็กชาย ๒ ขวบ และเด็กหญิงอายุ ๖ เดือน เอนเจลเป็นบุตรนอกสมรสซึ่งถือกำเนิดจากแม่ขณะที่มีอายุเพียง ๑๖ ปี ต่อมาแม่ของเขาแต่งงานกับ

ชายอื่น แล้วย้ายจากเปอร์โตริโกไปอยู่ในนครนิวยอร์ก

เอนเจลเริ่มเผชิญกับความยากลำบากเมื่อน้องชายต่างบิดาของเขาถือกำเนิดขึ้น และยิ่งแย่ลงไปอีกเมื่อน้องสาวเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่ง นอกเหนือจากข้อเท็จจริงอันน้อยนิดในช่วงต้นชีวิตของเขานี้ มีข้อมูลน้อยมากที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของเขา แม้ของเขาดำเนินการเหตุการณ์หรือวันเดือนปีต่างๆ ไม่ได้เลย ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าเขายังเด็กเกินไปหรือเบื้อหน้าที่จะให้ความร่วมมือในการบำบัดเอนเจล

ชีวิตในบ้านของเอนเจลเต็มไปด้วยความโกลาหล ชุลมุนวุ่นวายอยู่เสมอ จากการที่อยู่รวมๆ กันกับญาติๆ ในห้องพักที่แออัด แม้ว่าเขาเติบโตขึ้นมาในสภาพแวดล้อมที่ไร้การทำทารุณโหดร้ายโดยเจตนา แต่ก็มีความรู้สึกและความต้องการของเด็กที่ขาดการเอาใจใส่ นอกจากได้รับการชดเชยจากความอบอุ่นและความรักเป็นครั้งคราวจากแม่ ย่า พ่อเลี้ยง และญาติๆ

ด้วยอาการนิ่งเงียบปิดตัวเองอย่างรุนแรงของเอนเจลเป็นสัญญาณบ่งบอกความรู้สึกและสภาพชีวิตที่ตกอยู่ในอันตราย เขาจึงถูกส่งไปรักษาหออผู้ป่วยจิตเวชเด็กของโรงพยาบาลจาโคบี

ช่วงหกเดือนแรกในโรงพยาบาลได้ช่วยให้อาการของเขาทุเลาได้หลายอย่าง แม้ว่าชีวิตส่วนหนึ่งของเขาอยู่ในโลกแห่งจินตนาการและความฝันเฟื่อง อาการเก็บตัวที่บ้านนั้นเป็นเพียงปฏิกิริยาชั่วคราวที่ตอบสนองต่อความเครียดฉับพลัน ต่อมาไม่นาน เอนเจลสามารถผูกมิตรกับบุคลากรหออผู้ป่วย และกลายเป็นเด็กน้อยผู้น่ารักและอบอุ่น เอนเจลได้หัดพูดภาษาอังกฤษ แต่ไม่เคยฟังภาษาสเปนที่

* แปลและเรียบเรียงจาก Art as Therapy. Collected Papers รวบรวมโดย Edith Kramer (บทที่ ๑๐ “Case History of Angel. Art Therapy and the Disturbed Gifted Child”) พิมพ์โดย Athenaeum Press, Gatehead, Tyne and Wear, Great Britain; 2000. p.112-131.

** คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี

*** คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

เขาเรียนรู้มาก่อน อย่างไรก็ตาม เขาก็ยังพูดติดสำเนียงสเปน
อาการสำคัญที่สุดของเอนเจลคือความผูกพันกับ
มนุษย์พิเศษซูเปอร์แมน เขายังคงใช้เวลาส่วนมากไปกับการ
ดูโทรทัศน์และประดิษฐ์เสื้อแบบซูเปอร์แมนซึ่งเขาสวมใส่อยู่
ตลอด เขามักไปยืนหน้ากระจกและสงสัยว่า “ไม่ใช่เอนเจล
ฉันคือซูเปอร์แมน!” ในบางโอกาสที่เขาสะอึกการเป็น
ซูเปอร์แมน เขาก็ประกาศตนว่า “วันนี้ ฉันเป็นเอนเจล” เขา
ได้รับจิตบำบัดอย่างใกล้ชิด ไปพบแพทย์สัปดาห์ละ ๓ ครั้ง
การรักษาได้ผลดีมาก แพทย์ผู้รักษาพยากรณ์โรคว่าผลระยะ
ยาวจะดีมาก

การทดสอบเขาวนัปัญหาในช่วงปีแรก เอนเจลได้
รับการประเมินให้อยู่ในระดับปกติ และในบางเรื่องได้
คะแนนในระดับปกติที่ค่อนข้างสูง และบางข้อในรายการ
จัดว่ามีความสามารถสูงกว่าเด็กธรรมดาทั่วไป เมื่อใช้แบบ
ทดสอบรอร์สชาซ์และการทดสอบความรู้เรื่องราวต่างๆ
แสดงให้เห็นว่าเขายังคงอยู่ในโลกแห่งความฝัน ได้ฝ่าวิบาก
ที่หนักหน่วงมาได้อย่างอัศจรรย์ แต่สุดท้ายก็ต้องพบกับ
มหันตภัยของตนเอง เอนเจลผ่านการทดสอบความเป็นจริง
ได้ระดับต่ำกว่าเด็กอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน

หลายเดือนต่อมา เอนเจลเริ่มวาดเขียน และสนใจ
หมกมุ่นอยู่กับการวาดภาพ บุคคลที่โปรดปรานของเขาคือ
ซูเปอร์แมน กะลาสีป๊อปปาย และตัวละครอื่นๆ จาก
โทรทัศน์และหนังสือการ์ตูน งานของเอนเจลเป็นภาพ
การ์ตูนที่แสดงทักษะการวาดที่เรียบง่าย แนวความคิด
สร้างสรรค์ของเขาไม่จำกัดเฉพาะภาพจากหนังสือการ์ตูน
เท่านั้น เขาสามารถวาดทุกอย่างที่สนใจ แต่จิตใจของเขาจะ
ผูกพันอยู่กับซูเปอร์แมน และวีรบุรุษในจินตนาการ เอนเจล
วาดภาพได้รวดเร็วและถูกต้องแม่นยำอย่างน่าอัศจรรย์ และ
วาดได้จำนวนมาก เขายกภาพให้กับทุกคนที่ขอ และชื่น
ชอบงานของเขาที่ติดแสดงอยู่ทั่วโรงพยาบาล

ข้าพเจ้ามารับงานศิลปกรรมบำบัดประจำโรงพยาบาล
จาโคบี เมื่อเอนเจลอายุ ๖ ขวบ ผู้ป่วยเด็กมารับการบำบัด
สัปดาห์ละ ๒ ครั้ง เข้ามาเป็นกลุ่ม กลุ่มละ ๓ ถึง ๔ คน
แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ ๑ ชั่วโมงถึงชั่วโมงครึ่ง วัสดุทาง
ศิลปะที่ใช้ได้แก่ ดินเหนียวเซรามิก ดินสอเทียน สีไม้ สีฝุ่น
กระดาษ และกรรไกร

ในช่วงนี้ เอนเจลเป็นศิลปินชั้นนำของหอผู้ป่วย
โดยไม่มีข้อโต้แย้ง เขาใช้เวลาวาดภาพเกือบจะต่อเนื่อง
ตลอดเวลา รู้สึกได้ว่า การวาดภาพของเขาเป็นวิธีป้องกัน
ตัวเองด้านจิตใจของเขา ซึ่งสามารถบอกสภาพจิตใจของ
เขาได้จากความคมเข้มของภาพที่เขาวาด ยามที่เขาผิดหวัง

เขาจะถูกครอบงำอยู่กับการวาดภาพอย่างใจจดใจจ่อ เมื่อ
เขารู้สึกสบายดีเขาก็ปลดปล่อยความวุ่นใจเข้าร่วมกิจกรรม
ของหอผู้ป่วยและร่วมงานการเรียนรู้

ถึงตอนนี้ เอนเจลได้เลิกสวมเสื้อคลุมซูเปอร์แมน
แล้ว ซึ่งดูว่าเขาใช้การวาดภาพซูเปอร์แมนเข้ามาแทนการ
เป็นรูปกายซูเปอร์แมน ในสภาพการณ์เช่นนี้ นับได้ว่าการ
วาดภาพของเขาเป็นความก้าวหน้า แม้ว่าจะยังเป็นการ
แสดงย้ำคิดย้ำทำด้านจินตนาการที่ครอบงำจิตใจของเขาอยู่

ภาพซูเปอร์แมนของเอนเจลมีลักษณะแตกต่างจาก
ภาพซูเปอร์แมนที่เด็กทั่วไปสนใจกำลังหาเห็นเดินอากาศ
แต่เอนเจลกลับฝังใจอยู่กับการแปลงร่างของคลาร์ก เคนต์
โดยแสดงให้เห็นตอนที่ คลาร์ก เคนต์ ถอดแว่นตาและชุด
ทำงานออก กลายร่างเป็นมนุษย์อัศจรรย์ทรงพลังหาได้
ต่อมา เราทราบว่า เอนเจลรับความคิดและจินตนาการนี้จาก
การที่พ่อของเขาทำงานในโรงงานผลิตกรอบแว่นตาแบบของ
คลาร์ก เคนต์

เมื่อเอนเจลรู้ว่า ข้าพเจ้า (เครเมอร์) เป็นศิลปิน
“ตัวจริง” เขาก็เริ่มใช้ประโยชน์ของข้าพเจ้า แต่ไม่เหมือน
กับเด็กทั่วไป เขาไม่ได้ขอร้องให้ข้าพเจ้าช่วยวาดภาพ หรือ
ช่วยแก้ปัญหา เขาเพียงขอให้ข้าพเจ้าวาดภาพเหมือนของเขา
เขากระทำเยี่ยงนี้ตลอดช่วงปีแรก คือ ทันทีที่เขาอย่างก้าว
เข้าไปในห้องเรียนศิลปะ เขาจะร้องซ้ำๆ ว่า “วาดภาพผม
หน่อย” จนกระทั่งข้าพเจ้าพร้อมจะทำให้ตามคำขอ แล้วเขา
จะป็นขึ้นไปยืนบนตู้สูงวางทำเป็นพระเอก ข้าพเจ้าร่างภาพที่
เขาวางท่าอย่างคร่าวๆ ด้วยเส้นดินสอบางเบา เว้นที่ผมและ
รายละเอียดของเสื้อผ้า แล้วเอนเจลจึงวาดแต่งเติมรายละเอียด
ออกมาเป็นภาพวีรบุรุษ เช่น ทาร์ซาน, เซอร์คิลิส, มนุษย์
อัศจรรย์ซูเปอร์แมน, ระยะเวลาๆ เป็นพอล แมคคาร์ตนี
สมาธิกวเดอะบีเทิล ซึ่งเขาจะลากเส้นสีเทียนหนาทึบกลบ
เส้นที่ข้าพเจ้าร่างให้

เมื่อเอนเจลบรรลุความปรารถนา เขาก็ทำงานต่อ
ด้วยตัวเองตามปรกติตลอดชั่วโมงเรียน เขาวาดภาพเหมือน
ของข้าพเจ้าเป็นการตอบแทนให้บ่อยๆ และเขายังวาดภาพ
เด็กเพื่อนๆ ในแบบวีรบุรุษต่างๆ เมื่ออยู่นอกเวลาเรียน
เอนเจลก็ยังทำงานศิลปะต่อไปด้วยตัวเอง

เมื่อข้าพเจ้าถามเขาว่าทำไมต้องให้ข้าพเจ้าวาดภาพ
ตัวเขา ทั้งๆ ที่เขาก็วาดภาพได้ดีเยี่ยมอยู่แล้ว เอนเจลตอบ
ว่า “ผมไม่อาจเห็นตัวเอง” ซึ่งเป็นการให้เหตุผลที่แปลก
สำหรับเด็กอายุ ๖ ขวบ เด็กอายุเกณฑ์นี้ ส่วนใหญ่จะไม่
มองสิ่งที่วาด แต่จะอาศัยรูปแบบแล้วนำมาปรับแต่งบ้าง
ให้เข้ากับสถานการณ์

ดูเหมือนว่า เอนเจล ต้องการภาพที่ข้าพเจ้าร่างให้ เพื่อบรรเทาความรู้สึกไม่มั่นใจในการเป็นตัวตนของเขา ดังนั้นเมื่อข้าพเจ้าวาดภาพตัวเขาตามที่เห็นจริงแสดงรับรู้ว่า เขาเป็นตัวตนจริง เขาก็แต่งเติมภาพที่ข้าพเจ้าร่างให้ ตามจินตนาการฝันเฟื่องของเขาเป็นทาร์ซาน, เซอร์คิวลิส หรือ พอล แมคคาร์ตนี ทำให้เขาพอใจมาก

การเข้าไปมีส่วนร่วมของข้าพเจ้าได้ทำให้การวาดภาพในแนวใหม่ของเอนเจลแสดงความเหมือนจริงมากขึ้น มีชีวิตชีวาและเป็นธรรมชาติยิ่งขึ้น อีกทั้งความเหมือนระหว่างเอนเจลกับตัวเขาในภาพวาดเป็นเรื่องที่น่าทึ่ง ในบริบทนี้ ข้าพเจ้าได้ให้การสนับสนุนโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในโลกแห่งความฝันของเขาด้วย ในอีกทางหนึ่ง การเข้าไปร่วมของข้าพเจ้า ทำให้ภาพวาดวีรบุรุษของเอนเจลได้แปลงลักษณะให้เกิดความรับรู้เกี่ยวกับตัวตนที่แท้จริงของเขานับว่าการให้ความร่วมมือของเราได้ช่วยปลดปล่อยเอนเจลจากการผูกติดกับรูปจำลองงานศิลปะเชิงพาณิชย์ที่ไร้คุณค่าและไปอิงอยู่กับศิลปินมีชีวิตซึ่งพร้อมที่จะช่วยปลดปล่อยเขาให้เป็นอิสระภาพ ดังที่เอนเจลได้สร้างภาพนักศิลปกรรมบำบัดของเขา แสดงสถานการณ์ดังกล่าวอย่างสมบูรณ์ แม้ว่าดูเหมือนเอนเจลวางท่าอยู่บนบ่าของข้าพเจ้า และบางส่วนของเขายังหล่อหลอมอยู่กับข้าพเจ้า แต่เขาก็ดูพร้อมที่จะกระโดดออกจากข้าพเจ้า ใบหน้าของเขา (ซึ่งวาดเหมือนมากอย่างยอดเยี่ยม) แสดงความพอใจและมุ่งมั่น แต่ทว่าแขนขา มือ เท้าของเขาสั้นเล็ก ดูอ่อนแอ ต่างจากลำแขนกำยำ ลำสันของข้าพเจ้าที่มีมือกำดินสอขนาดใหญ่รูปคล้ายคิ้วลิงค์ แสดงถึงความแข็งแรงแข็งแกร่งของข้าพเจ้าที่เหนือกว่า และเอนเจลกำลังเจริญเติบโตโดยอาศัยข้าพเจ้าเป็นแผ่นกระดานกระโดด

โดยทั่วไป ลักษณะการพึ่งพาเช่นนั้นจะถูกคิดว่า อาจไปกีดกันพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก แต่สำหรับเอนเจล เขาสามารถบูรณาการส่วนงานที่ข้าพเจ้ามอบให้เข้ากับงานของเขาโดยไม่สูญเสียบุคลิกศิลปะปัจเจกบุคคลไป ความต้องการของเขาในการประยุกต์องค์ประกอบแห่งความเป็นจริงเข้าไปในภาพจินตนาการของเขาโดยการผสมผสานสิ่งที่อยู่ในภาพแสดงความเป็นจริงที่ข้าพเจ้าร่างให้ ซึ่งท้ายสุดก็ได้ช่วยให้เขาได้สังเกตสภาพความเป็นจริงในตัวของเขาเอง เมื่อเอนเจลวาดภาพเพื่อน ๆ ให้เป็นวีรบุรุษต่าง ๆ นั้น เขามองไปที่เพื่อน แล้วก็สามารถวาดได้เหมือนจริงและมีบุคลิกท่าทางที่มีชีวิตชีวาได้อย่างดี ความสามารถของเขาที่พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จากการสังเกตและความรับรู้สภาพที่เป็นจริงได้กลายเป็นทักษะความสามารถแสดงออกอย่างอิสระนอก

วัฏจักรจินตนาการของเขาได้ เอนเจลได้เรียนรู้การวาดภาพสิ่งที่เขาเห็น และพัฒนาความเข้าใจปรากฏการณ์เชิงประจักษ์ เช่น รายละเอียดของภาพ การย่อส่วน ภาพซ้อน และการจำลองรูปแบบงานศิลปะต่างๆ ได้ด้วยความสามารถเหนือเด็กรุ่นราวคราวเดียวกับเขา ตัวอย่างเช่น ภาพเหมือนตัวข้าพเจ้าที่เอนเจลวาดเมื่อเขาอายุ ๘ ขวบ แสดงความมีชีวิตชีวา ซึ่งเป็นงานศิลปะระดับที่เจริญก่อนวัย และเป็นงานสื่อความสัมพันธ์ที่เป็นจริงในชีวิตมากกว่าจินตนาการ

เมื่อพิจารณาปัญหาต่างๆ ที่เอนเจลได้เผชิญ ก็นับว่างานวาดเขียนของเขามีบุรณภาพโดดเด่นเห็นได้ชัด แม้ว่าภาพคนที่เขาวาดมักไม่สมส่วน มีช่วงไหล่ช่วงอกที่กว้างใหญ่ แล้วลำตัวลีบเล็กลงไปเรื่อยๆ จนถึงช่วงขาที่อ่อนแอ นี่ก็เป็นการแสดงออกถึงสถานภาพที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจของเขาจากการที่เขาถูกทอดทิ้งตลอดมา คนในครอบครัวไม่มีใครได้มาเยี่ยมเขาเท่าใดนัก เอนเจลจึงมีชีวิตอยู่อย่างหดหู่เกือบเหมือนดกนรก และรับรู้สภาพที่ปราศจากพื้นรองรับเท้าของเขา ต่อเมื่อเอนเจลได้วาดภาพต่อจากภาพที่ข้าพเจ้าร่างให้ขาของคนในภาพของเขาจึงมีขนาดปกติ และเท้าก็วางบนพื้นดินอย่างมั่นคง

มีเรื่องที่น่าสนใจก็คือ ความสามารถก่อนวัยของเอนเจลจำกัดอยู่เพียงการวาดเท่านั้น เขาระบายสีไม่เป็น ไม่สามารถแม้การใช้แปรง เขาไม่เคยซึมซับความพึงพอใจและความชื่นชมในสีต่างๆ รวมทั้งสีฝุ่นที่หลากหลาย น้อยครั้งที่เอนเจลพยายามตกแต่งต่อเติมภาพวาดของเขาด้วยสีต่างๆ แต่ผลที่ออกมาก็เป็นลักษณะงานที่เด็กก่อนวัยพยายามระบายสีบนแผ่นงานของเด็กที่โตกว่า แล้วก็ทำเลอะเทอะ

งานปั้นดินเหนียวของเอนเจลพอใช้ได้แต่ไม่โดดเด่นพิเศษ เป็นลักษณะงานของเด็กเล็ก เช่น ทำมูลดิน ปั้นสัตว์ต่างๆ ปั้นที่เขี่ยหนู งานมักไม่เสร็จสมบูรณ์

ณ จุดนี้ อาจมีคำถามว่า ความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ในจินตนาการฝันเฟื่องที่เกี่ยวกับซูเปอร์แมนและวีรบุรุษในจินตนาการของเขา คืออะไร เพราะเหตุใด เขาจึงใช้การวาดภาพเป็นสื่อในการแสดงออก และการวาดภาพจะนำไปสู่อิสระภาพจากจินตนาการความฝันได้อย่างไร

จินตนาการฝันเฟื่องของเอนเจลเกี่ยวข้องกับตัวละครที่เป็นวีรบุรุษที่เห็นในโลกแห่งจินตนาการความฝัน และในงานศิลปะของเด็กที่ซ่อนเร้นความรู้สึกภายใน

ยักษ์ผู้ทรงพลังและอำนาจวิเศษ ซึ่งแฝงอยู่ในร่างผู้ใหญ่ที่แข็งแรง มีความรู้ และความเร้าอารมณ์ ล้วนเป็นสิ่งอัศจรรย์ที่เด็กไม่อาจหยั่งรู้ได้ ความปรารถนาของเด็กที่ล้นห้วงคือความต้องการมีพลังและอำนาจเหมือนผู้ใหญ่ซึ่ง

เกิดเป็นแรงขับอยู่เบื้องหลังความหลงใหลคลั่งไคล้วีรบุรุษ ตัวละคร บุคลิกลักษณะและท่าทางของวีรบุรุษต่างๆ ในภาพจึงสะท้อนแนวความคิดของเด็กต่อการเป็นผู้ใหญ่และต่อความคณของผู้ใหญ่ สิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางจิตเพศของเด็กเองและบุคลิกลักษณะของบรรดาผู้ใหญ่ที่อยู่รอบๆ ด้วย

ยกตัวอย่าง เด็กที่สามารถวาดภาพวีรบุรุษแข็งแรงและแสนดี โดยมิได้ถูกครอบงำโดยตัวละครเหล่านั้น อาจเป็นหนึ่งในจำนวนเด็กซึ่งอยู่ในภาวะการณ์ที่ความตึงเครียดระหว่างความปรารถนาที่จะมีกำลังวังชาเหมือนผู้ใหญ่กับความรู้สึกเกี่ยวกับความเจริญเติบโตที่ดำเนินไปอย่างช้าๆ ตามธรรมชาตินั้น เป็นสิ่งที่ยอมรับได้ ข้อขัดแย้งดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะรุนแรงพอที่จะเป็นเครื่องกระตุ้นการเจริญเติบโตของเด็ก ซึ่งอาจสันนิษฐานว่าเด็กกำลังต่อสู้เพื่อคลี่คลายสถานการณ์แบบอิดิปปุส (อารมณ์ที่เกิดจากถูกทอดทิ้งตั้งแต่เกิดและกามารมณ์ต่อมารดาและความเกลียดชังบิดา) ที่ฝังอยู่ในส่วนลึกของจิตใจ แต่แล้วความสัมพันธ์ของเขาที่มีต่อพ่อและแม่กลับบรรเทาทำให้เด็กสามารถทนอยู่ในสภาพที่เป็นเด็กอยู่ด้วยความพอใจ ท่ามกลางความขัดแย้งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

ความหลงใหลที่มีต่อวีรบุรุษอย่างไม่เปลี่ยนแปลงของเอนเจล แสดงให้เห็นถึง ความน่าสะพรึงกลัวและความปวดร้าวจากการขาดความรู้อุปถัมภ์ในวัยเด็กของเขา เขาจึงต้องเติบโตขึ้นเพื่อการอยู่รอด ดังเห็นได้จากจินตภาพวีรบุรุษในความฝันเฟื่องของเอนเจล ในภาพวาดไม่ได้บ่งบอกถึงความวุ่นวายใจที่รุนแรงแต่อย่างใด ไม่มีองค์ประกอบที่วิบัติหรือลักษณะอาการทางจิตที่ความเจ็บปวดกระตุกค้นหา แต่มีสิ่งที่ไม่ปรกติก็คือ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าและความพยายามอย่างยิ่งยวดในการแสวงหาวิถีทางที่จะบรรลุผลสำเร็จ โดยเขาปรารถนาพลังและอำนาจเหมือนผู้ใหญ่อย่างฉับพลัน อย่างที่ไม่ให้ต่อรองได้ ภาพวาดของเขา มีลักษณะของการจุติใหม่ มากกว่าการแสดงความหมายของอดีตคติปรกติทั่วไป

การวาดภาพซึ่งเป็นวิธีการสื่อความหมายแทนสิ่งต่างๆ ได้รวดเร็วที่สุด ได้เป็นวิธีการแสดงออกที่เอนเจลชื่นชอบ การกระทำซ้ำๆ ที่อาจนำไปสู่การจำลองแบบ หรือการกำหนดกฎเกณฑ์ตายตัวสามารถสร้างขึ้นโดยใช้วิธีการท่องจำลอกเลียนแบบที่เคยปฏิบัติหรือแม้แต่การพัฒนาสัญลักษณ์แทนข้อความที่เป็นลักษณะอาการจิตเสื่อม สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นในกรณีของเอนเจล แต่ความกดดันจากความต้องการซ้ำๆ ที่ครอบงำจิตใจของเขา กลับสามารถนำไปสู่พัฒนา

การทักษะทางศิลปะอย่างรวดเร็ว เป็นจริง และดำเนินต่อไปในระยะยาว

ดังนั้น ความปรารถนาซ้ำๆ ใคร่ที่จะมีพลังและอำนาจเหมือนผู้ใหญ่ในทันที ที่ขัดขวางพัฒนาการด้านอื่นๆ ในชีวิตของเอนเจล ได้กลับนำไปสู่การเจริญเติบโตของคุณสมบัติธรรมชาติอันยอดเยี่ยมของเขาย่างน่าอัศจรรย์ แม้ว่าเอนเจลมีอายุเพียง ๗ ขวบ การวาดภาพของเขาได้ก้าวข้ามขีดขั้นความสามารถที่ซ่อนเร้นของเด็กไปสู่การวาดภาพของเด็กช่วงก่อนวัยรุ่น เทียบเท่างานของเด็กอายุ ๑๒ ที่มีทักษะการวาดภาพเป็นอย่างดี แม้ว่าการเจริญนี้ได้สืบเนื่องมาจากความต้องการที่ผิดปกติของเอนเจล ทักษะเป็นผลมาจากความเป็นอิสระ เอนเจลวาดสิ่งที่เขาได้เห็น จดจำ และเข้าใจ เกินขอบเขตจินตนาการย่ำคิดย่ำทำ

หลังจากได้รับศิลปกรรมบำบัดครบปี เอนเจลมีอายุ ๗ ขวบ ๓ เดือน เขาวาดภาพวีรบุรุษในลักษณะกำลังระหว่างการจุติใหม่กับอดีตคติที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยๆ บางครั้งเอนเจลใฝ่ฝันเป็นศิลปินเลื่องชื่อเหมือน ลีโอนาร์โด ดา วินชี บางครั้งเป็น เซอร์ พอล แมคคาร์ตนีย์ ศิลปินในวงการบันเทิงที่ร่ำรวยมหาศาล และเป็นดารายอดนิยม บ่อยๆ ที่เขาต้องการแสดงออกถึงความแข็งแกร่งคู่กันและความอยู่ยงคงกระพันของผู้ที่มีลักษณะของมนุษย์อัศจรรย์ เช่น เซอร์คิวลิส หรือ แซมซัน

ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ เมื่อเปรียบเทียบภาพวาดของเอนเจลกับจินตนาการฝันเฟื่องของเขา ระหว่างผลการทดสอบทางจิตวิทยา เมื่อเขามีอายุ ๖ ขวบ ๖ เดือนกับผลทดสอบในช่วงที่เอนเจลเริ่มเข้ารับการรักษา เมื่ออายุ ๔ ขวบ ๓ เดือน จากผลการทดสอบครั้งใหม่ เอนเจลได้กลับเข้าสู่ความเป็นจริงมากขึ้น อาการแสดงความเป็นปริตและความผิดปกติทางจิต รวมถึงภาวะจิตใจที่หมกมุ่นอยู่กับความตายและความรุนแรงที่เกิดขึ้นในช่วงต้นได้หายไปหมดสิ้น สิ่งที่เคยบ่งบอกประวัติการวิปริตที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจของเอนเจลในอดีต เช่น สัตว์โลกตัวเล็กๆ สามารถเอาชนะสัตว์ขนาดใหญ่กว่าได้ แต่ก็ต้องพบกับความหายนะของตนเองนั้น ไม่ปรากฏให้เห็นอีกเลย

ในภาพวาดของเอนเจล จินตนาการความฝันเฟื่องของตัวละครที่ทรงพลังและมีอำนาจยังคงฝังแน่นอยู่ โดยเปลี่ยนเป็นบุคคลร่างใหญ่โตที่ไม่อาจทำลายได้ อย่างไรก็ตาม แม้ในช่วงที่เขาสร้างจินตนาการเกี่ยวกับบุคคลร่างเล็ก ผู้พิชิตบุคคลร่างใหญ่และทรงพลัง แต่ต้องประสบความหายนะในท้ายที่สุด ภาพวาดของเขา กลับแสดงเรื่องราวให้ความหมายแตกต่างไป เช่น คลาร์ก เคนต์ กลายร่างเป็น

ซูเปอร์แมน แต่ซูเปอร์แมนไม่ได้คั่นร่างเป็นคลาร์ก เคนต์ ที่ลึ้นท่า ซึ่งแสดงว่า เอนเจลสามารถบิดเบือนความเศร้าโศกเสียใจในจินตนาการงานศิลปะของเขาได้ โดยเขาผู้สร้างภาพที่คลุมอานาจที่แท้จริง

เอนเจลแม้เป็นเด็กที่ถูกทอดทิ้งและสิ้นหวัง แต่เขามีพรสวรรค์ด้านศิลปะอันทรงคุณค่า และสิ่งนี้เองที่ทำให้เขาไม่เพียงแต่ก้าวล้ำหน้าเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันเท่านั้น ยังสามารถข้ามหน้าผู้ใหญ่อีกจำนวนมากที่อยู่รอบตัวเขา ขณะที่เราไม่ยอมรับความรู้ความสามารถทางสติปัญญาที่อยู่ใต้จิตสำนึกที่เกี่ยวกับคุณสมบัติพิเศษภายในตัวของเอนเจล เราอาจอนุมานว่าสัญชาตญาณความรู้ถึงพลังอันยิ่งใหญ่ในใจกลางของความเป็นตัวตนของเขาได้ช่วยธำรงบุรณภาพส่วนตัว และความสามารถในการฟื้นตัวจากอาการทางจิตได้ในที่สุด

พลังอำนาจของศิลปะได้ประจักษ์ชัดในช่วงเหตุการณ์เมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๓ ปีที่ประธานาธิบดีเคนเนดีถูกลอบสังหาร เริ่มเมื่อพวกเขาที่วิ่งหนีตื่น เต็มไปด้วยความหวาดกลัวจากโรงเรียนมายังหอผู้ป่วย และนางพยาบาลผิวสีคนหนึ่งจากรัฐเท็กซัส ซึ่งโดยปกติเป็นคนที่มีอารมณ์มั่นคง มีความสามารถ และคอยดูแลผู้ป่วยเสมือนแม่ดูแลลูก กลับระเบิดร้องไห้ตีโพยตีพายสะอึกสะอื้นไม่ยอมหยุด ร้องรำพันซ้ำๆ ด้วยน้ำตานองหน้าว่า ‘ท่านประธานาธิบดีไม่ควรไปเท็กซัสเลย ไม่มีใครรู้หรอกว่าเท็กซัสนั้นเป็นเช่นไร!’ ท่ามกลางความเอะอะโกลาหลนั้น พวกเด็กๆ ทำท่าทางเลียนฉากฆาตกรรมซ้ำแล้วซ้ำเล่า ทำท่ายิงปืนใส่กันและทำล้มตาย ตอนนั้นข้าพเจ้ารู้สึกสิ้นหวังหมดทางแก้ไขสถานการณ์วุ่นวายและสภาพจิตที่สับสนให้กลับคืนสู่ความสงบได้ แต่เมื่อข้าพเจ้าบอกเอนเจลให้วาดภาพแสดงเหตุการณ์ที่ประธานาธิบดีถูกลอบสังหาร ซึ่งโดยทันที เอนเจลก็ลุกจอลงมือวาดภาพจากคล้ายเหตุการณ์ที่มีการปล้น ทำให้อารมณ์ของเด็กอื่นๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง หยุดแสดงท่าทางเลียนแบบฆาตกรรม ทุกคนลงมือวาดภาพเรื่องราวเกี่ยวกับการตายของประธานาธิบดี ซึ่งกลายเป็นหัวข้อสำคัญในการสร้างงานศิลปะของเด็กๆ ในหลายคาบเรียน *นั่นคืออิทธิพลของศิลปะ*

เอนเจลย้ายไปอยู่บ้านพักเด็กแคทอลิก

เมื่อเอนเจลอายุได้ ๗ ขวบ เขามีพัฒนาการถึงขั้นที่ไม่จำเป็นต้องรับการบำบัดในโรงพยาบาลอีกต่อไป แต่ขณะนั้น แม่ของเขาได้ทิ้งครอบครัวไป จึงเป็นสภาพการณ์ที่ไม่เหมาะให้เอนเจลกลับไปอยู่บ้าน หลังจากการเสาะหา

สถานที่เป็นเวลา ๖ เดือน เอนเจลถูกส่งตัวไปที่สถาบันแคทอลิกสำหรับดูแลเด็กสภาพปกติ สถานที่ดังกล่าวอยู่ใกล้โรงพยาบาล และด้วยความร่วมมือจากสถาบันซึ่งเป็นบ้านใหม่ของเอนเจล ได้จัดให้เขาไปรับการบำบัดในขอบเขตจำกัดต่อไป

ในช่วงปีแรก เอนเจลไปรับการบำบัดโดยนักจิตบำบัดสัปดาห์ละครั้งที่โรงพยาบาล และพบนักอาชีวบำบัดทุกสัปดาห์ ความจริงข้าพเจ้าอยากเพิ่มเติมด้านศิลปกรรมบำบัดให้ต่อไป แต่มีการพิจารณาว่าไม่สมควร แต่ก็มียุคเด็ก ๕ คนที่สนใจงานศิลปะเป็นพิเศษรวมตัวกันที่บ้านสถาบันสัปดาห์ละครั้ง เพื่อกิจกรรมทางศิลปะ

เอนเจลปรับตัวเข้ากับสถานที่ใหม่ได้เป็นอย่างดี เขาเป็นที่ชื่นชอบของเจ้าหน้าที่และเด็กๆ ที่อยู่ที่นั่น และแม้ว่าเขาเป็นเด็กตัวเล็ก ๆ และไม่ใช่นักสู้ ก็ไม่เคยถูกรังแกข่มขู่แต่อย่างใด เขาได้รับการยอมรับ และชื่อเสียงด้านศิลปะของเขาเป็นที่รู้จักอย่างรวดเร็ว ที่โรงเรียนเอนเจลเป็นนักเรียนที่ดี แต่เขายังได้รับความทรมานจากภาวะวิตกกังวลที่ควบคุมไม่ได้ เขากลัวความมืดและห้องว่างเปล่า และบ่นถึงฝันร้ายบ่อยๆ

คาบกิจกรรมศิลปะในบ้าน

กิจกรรมศิลปะสัปดาห์ละครั้งที่บ้านใหม่นี้ เทียบไม่ได้กับศิลปกรรมบำบัดในโรงพยาบาล แม้เอนเจลจะสนุกกับงานศิลปะ เขามักแยกตัวออกนอกกลุ่ม และแม้เขารู้จักกับข้าพเจ้ามาก่อน และกิจกรรมดังกล่าวก็เกิดขึ้นก็เพราะเขา แต่เขาไม่เคยเรียกร้องความสนใจจากข้าพเจ้า ตอนแรกๆ เขาขอให้ข้าพเจ้าวาดภาพเหมือนที่เขายกเมื่อครั้งก่อนๆ แต่ก็ไม่ได้ยินกรณแต่อย่างใด เขายอมรับข้าพเจ้าในฐานะครูคนหนึ่งซึ่งช่วยให้คำแนะนำ คอยช่วยเหลือเมื่อประสบความยุ่งยาก และคอยให้กำลังใจ

หลังจากภาคหยุดพักผ่อนฤดูร้อนแล้ว ข้าพเจ้าได้ไปเยี่ยมเอนเจลที่บ้าน เขาบอกกับข้าพเจ้าอย่างภาคภูมิใจว่า เขาได้เรียนว่ายน้ำและดำน้ำ แล้วเขาก็วาดภาพ ๓ ภาพ แสดงว่าเขาได้เรียนรู้อะไรบ้าง รูปแรกเป็นภาพเอนเจลกำลังถอดเสื้อชั้นนอก รูปที่ ๒ เอนเจลตั้งท่ากระโดดลงสระ รูปที่ ๓ เอนเจลลอยตัวอยู่ในสระ มีเด็กคนหนึ่งกำลังจะจมน้ำ มีเจ้าหน้าที่พิทักษ์ชีวิตรูปร่างหน้าตาถอดแบบเอนเจลที่ขยายใหญ่กระโดดลงไปช่วยเด็ก

ภายในระยะเวลาหนึ่งปี เอนเจลได้วาดภาพเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับตัวเขาและความสำเร็จของเขาทั้งที่เป็นจริงหรือที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น ความสามารถเป็นเขา, การเดินรา

อย่างไรก็ดี ภาพวาดส่วนใหญ่ยังเกี่ยวกับซูเปอร์แมน และความโหดร้าย นอกจากนี้เขาได้เสริมเติมเรื่องราวศาสนาลงไปในเรื่องงานของเขา จากแนวคิดเกี่ยวกับพระเจ้าและปีศาจ นี่เองที่นำไปสู่การเริ่มเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับความดีและความชั่วในงานศิลปะของเอนเจล

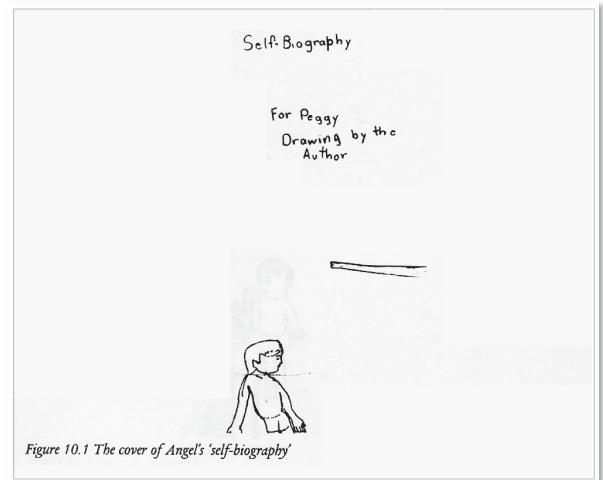
ภาพวาดของเขาชิ้นหนึ่งแสดงการต่อสู้ระหว่างเทวดาตัวแทนของความดีกับซาตานซึ่งเป็นตัวชั่วร้าย เรื่องราวชีวิตประวัติของพระเยซูคริสต์ ชิ้นที่เอนเจลโปรดปรานเหนือเรื่องอื่นก็คือ **กิเลสของพระคริสต์** แต่ก็เป็นเรื่องเหลือเชื่อสำหรับเอนเจลที่มีความใฝ่ฝันตลอดเวลาอยากจะเป็นได้อย่างซูเปอร์แมน แต่ยอมรับในเรื่องที่พระองค์ปฏิเสธอำนาจการเหาะเหินเดินอากาศที่ปีศาจเสนอให้พระองค์

ในเวลาเดียวกัน เอนเจลมีความสนใจอย่างมากเกี่ยวกับเทพนิยายกรีกโบราณ เช่น วิศวกรรมของเฮอรัคลีส ธีซุส โอดีซีสเสอส ซึ่งเป็นเรื่องถ่ายทอดเล่าสู่กันฟังมาเป็นระยะเวลานาน ภาพวาดภาพหนึ่งแสดง เฮอรัคลีสในวัยเด็กกำลังบีบคอง ขณะที่พ่อของเขามีไฟฉายอยู่ในมือกำลังออกมาช่วย แต่เฮอรัคลีสได้จัดการเอาตัวรอดได้เองโดยไม่ต้องรับการช่วยเหลือ เป็นการแสดงออกที่สมบูรณ์แบบถึงความปรารถนาของเอนเจลต่อซูเปอร์แมน คือ เป็นผู้ไม่พ่ายแพ้ต่อผู้ใด

เมื่อเอนเจลอายุ ๘ ขวบ การทดสอบทางจิตวิทยาได้ให้ข้อมูลความก้าวหน้าและสภาพจิตดังนี้ : ระดับเขาว์ปัญญา ๑๑๒; แนวความคิดเรื่องความสัมพันธ์กับระยะพื้นที่, ความสามารถในการจัดการวัตถุสิ่งของต่างๆ ด้วยมือ, และจากการมีทุนความรู้ข้อมูลทั่วไปบ่งบอกความสามารถในระดับสูง; แต่การตัดสินใจเชิงสามัญสำนึกยังต่ำกว่าวัยเมื่อเปรียบเทียบกับความสามารถทางสติปัญญาที่เกี่ยวกับอัตตาคติ เอนเจลไม่สามารถเขียนข้อกำหนดเงื่อนไขการเป็นมนุษย์เพศชาย เขาแสดงออกในรูปแบบมนุษย์ที่โหดร้าย และเขาได้ตั้งเป้าหมายที่เป็นไปไม่ได้ให้กับตัวเอง ว่าในความเป็นจริงแล้วเขาได้ตอนทำมันให้ตัวเอง

โดยสรุป ถึงแม้ว่าสัญลักษณ์ความเป็นเพศชายจอมปลอมที่สร้างขึ้นได้เป็นแรงขับให้เกิดความองกามด้านงานศิลปะของเอนเจล และเสริมสร้างพลังสูงสุดให้แก่เขา งานศิลปะของเขาจึงมีความสมบูรณ์ไม่แยกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยหรือเป็นองค์ประกอบที่วัดถาวร ซึ่งเขาได้พัฒนาความสามารถเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ รับรู้ความเป็นจริง และขยายขอบข่ายงานศิลปะของเขาให้กว้างขวางมากขึ้น

ในช่วง ๒ ปีแรก มีการจัดกิจกรรมศิลปกรรมบำบัดขึ้นภายในบ้าน เมื่ออย่างเข้าปีที่ ๓ เอนเจลอยากออก

รูปที่ ๑ หน้าปก “อัตชีวประวัติ” ของเอนเจล

ไปเปิดดูเปิดตานอกสถานที่ ดังนั้นทุกวันเสาร์ ข้าพเจ้าจึงมาพาเขาตระเวนไปวาดภาพตามจุดที่น่าสนใจ เช่น พิพิธภัณฑ์ศิลปะประจำเมือง อาคารสหประชาชาติ สวนสัตว์ที่บร็องซ์ ในบางโอกาส ก็จัดกิจกรรมที่ห้องทำงานของข้าพเจ้า

เมื่อเอนเจลอายุได้ ๑๐ ขวบ เขาประกาศว่า ต้องการเขียน “อัตชีวประวัติ” (รูปที่ ๑ เป็นภาพหน้าปกหนังสือ) เขาตั้งใจแน่วแน่เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของเขาให้ข้าพเจ้ารับรู้ และจัดภาพวาดประกอบเรื่องราวเหล่านั้น เขาขอให้ข้าพเจ้าเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเขาที่ข้าพเจ้าพอจะระลึกได้ลงในหนังสืออัตชีวประวัติด้วย เราได้ไปค้นภาพวาดเก่าๆ ของเขาคัดเลือกมาได้ ๒ ภาพ เพื่อแสดงงานศิลปะในช่วงต้นๆ ของเขา เอนเจลได้เพิ่มเติมเนื้อความที่เกี่ยวกับความหวังและความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคต และได้วาดภาพบ้านในอนาคตของเขาไว้ด้วย

ช่วงนี้ เอนเจลได้เตรียมวัสดุสำหรับหนังสือของเขาอย่างครบถ้วน แต่ต้องการความช่วยเหลือด้านเทคนิคเนื่องจากต้นฉบับงานวาดทั้งหมดอยู่บนแผ่นกระดาษขนาดต่างๆ กัน บางภาพก็ใหญ่มาก ข้าพเจ้าจึงต้องช่วยถ่ายรูปภาพต้นฉบับทุกแผ่น และอัดลงกระดาษขนาด ๘ x ๑๐ นิ้ว พร้อมกันนั้น ข้าพเจ้าก็ต้องพิมพ์ประวัติเรื่องราวที่บันทึกไว้ด้วยลายมือ จนในที่สุดก็ได้บทบรรยาย และภาพประกอบสอดคล้องกับความคิดของเอนเจล ความสามารถจัดส่วนประกอบทั้งหมดนี้ นับเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาของเอนเจล ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่ได้ช่วยเขาจัดทำหนังสืออัตชีวประวัติเสร็จสมบูรณ์

เอนเจลเป็นผู้จัดรูปแบบ (dummy) ของหนังสือโดยใช้กรรไกรตัดและติดภาพกับคำบรรยายให้สอดคล้องกัน และวาดภาพเพิ่มอีกหลายรูป ข้าพเจ้าได้ถ่ายสำเนาหนังสือ

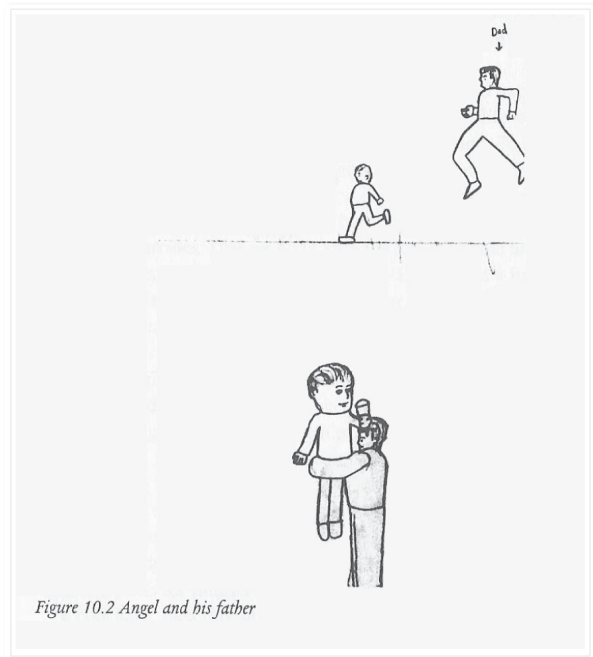

Figure 10.2 Angel and his father

รูปที่ ๒ เอนเจลกับพ่อของเขา

รูปแบบที่เรียบร้อยมอบให้เขาจำนวนหนึ่ง

ในขณะที่เอนเจลบอกเล่าเรื่องราวให้ข้าพเจ้าบันทึก ครั้งหนึ่งเขาพูดว่า “นำอัศจรรย์ใหม่ครับที่ผมจดจำอดีตได้มากมายอย่างนี้!” เรื่องราวที่เขาเล่านั้นเป็นความจริง ถูกต้องและเชื่อมโยงปะติดปะต่อกันอย่างสมเหตุสมผล มันเป็นการกระทำที่ประสบความสำเร็จอย่างชัดเจน

อัตชีวประวัติ เริ่มต้นด้วย “ฉันเกิดเมื่อวันที่ ๑๘ เดือน มีนาคม ค.ศ. ๑๙๕๗ ที่เมืองซานฮวน ประเทศเปอร์โตริโก ไม่มีเหตุการณ์พิเศษเกิดขึ้น จนกระทั่งฉันอายุได้ ๒ ขวบ จำได้ว่าฉันวิ่งหนีพ่อ พ่อตามพบ แล้วก็ยื่นไอศกรีมกรวยให้ (รูปที่ ๒)

วันหนึ่งพ่อกำลังเล่นเบสบอล ผู้เล่นคนหนึ่งตีลูกบอลลอยมาทางฉัน ฉันเก็บมันขึ้นมาเสียเพราะคิดว่าเป็นของกินได้ พ่อมาเอาลูกบอลไป หลังจากจบเกม พ่อจับฉันถ่ายรูปสวมหมวกนักเบสบอล

เราย้ายไปอยู่นิวยอร์ก เมื่อฉันอายุประมาณ ๓ ขวบ และแล้วน้องชายของฉันก็เกิด ฉันโกรธมากเพราะต้องการเป็นลูกคนเดียวของครอบครัว เมื่อน้องชายโตขึ้น ฉันก็เริ่มทบทวนเขา โดยสมมุติตัวเองเป็นซูเปอร์แมน (รูปที่ ๓) และน้องเป็นคนเลว ฉันมักตีเขารุนแรงในขณะที่เราต่อสู้กันเหมือนซูเปอร์แมนสู้กับเหล่าอาชญากร ฉันเกลียดน้องชายตัวเล็ก เพราะเขามักก่อกวนใจให้เสมอ!

หลังจากนั้น ๒ ปี ก็มีน้องสาวเกิดขึ้นมาอีกคนหนึ่ง เธอเรียบร้อยดี และเธอมักไปเล่นกับเด็กผู้หญิงอื่น ไม่ได้

Figure 10.8 Clark Kent transforming into Superman

รูปที่ ๓ เอนเจลในบทบาทของซูเปอร์แมน

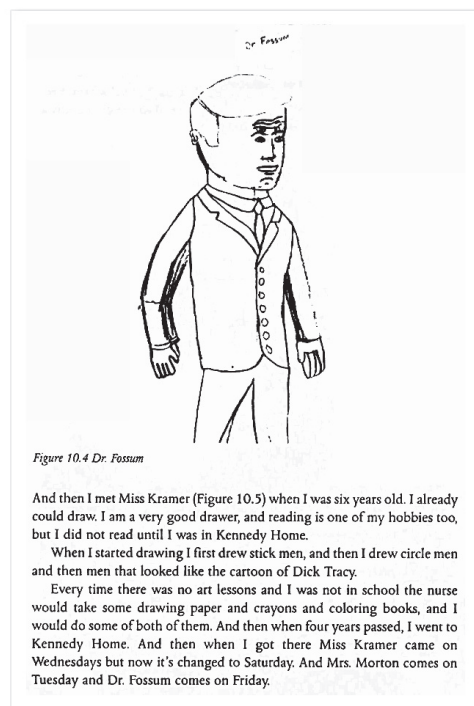

Figure 10.4 Dr. Fossum

And then I met Miss Kramer (Figure 10.5) when I was six years old. I already could draw. I am a very good drawer, and reading is one of my hobbies too, but I did not read until I was in Kennedy Home.

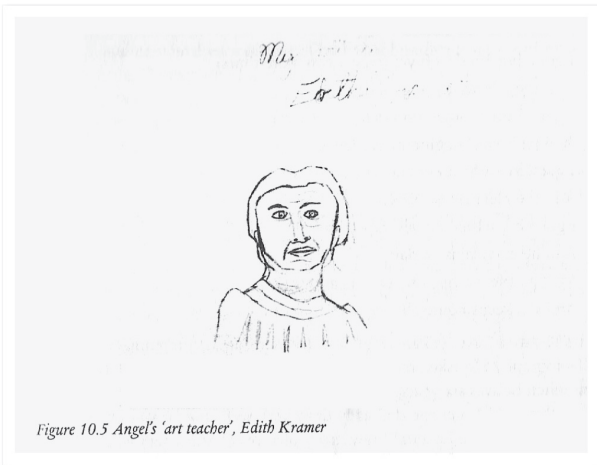
When I started drawing I first drew stick men, and then I drew circle men and then men that looked like the cartoon of Dick Tracy.

Every time there was no art lessons and I was not in school the nurse would take some drawing paper and crayons and coloring books, and I would do some of both of them. And then when four years passed, I went to Kennedy Home. And then when I got there Miss Kramer came on Wednesdays but now it's changed to Saturday. And Mrs. Morton comes on Tuesday and Dr. Fossum comes on Friday.

รูปที่ ๔ หมอฟอสซัม

มากวนใจฉัน

เมื่ออายุได้ ๔ ขวบ ฉันถูกส่งไปอยู่โรงพยาบาลจาโคบี เนื่องมาจากการกระทำความรุนแรงต่อน้องชาย ที่นั่น ฉันได้พบหมอ ฟอสซัม (รูปที่ ๔) ซึ่งเป็นคนดี ลักษณะเหมือนนักสังคมสงเคราะห์ หมอช่างคุย และคอยช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหา ฉันเขียนหนังสือเล่นนี้เมื่ออายุ ๑๐ ขวบ อยู่ที่บ้านเคนเนดีในบร็อกซ์ หมอฟอสซัมมาเยี่ยมทุกสัปดาห์ในวันศุกร์ พูดคุยกันตามต้องการ

รูปที่ ๕ อีดิธ เครเมอร์, ครูศิลปะของเอนเจล

ฉันได้พบกับนางสาวเครเมอร์ (รูปที่ ๕) ขณะที่ฉันอายุ ๖ ขวบ ตอนนั้นฉันวาดรูปเป็นแล้ว ฉันเป็นนักวาดภาพที่เก่งมากคนหนึ่ง และชอบอ่านหนังสือเป็นงานอดิเรกเช่นกันแต่เพิ่งมาอ่านจริงจังเมื่อย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านเคนเนดี

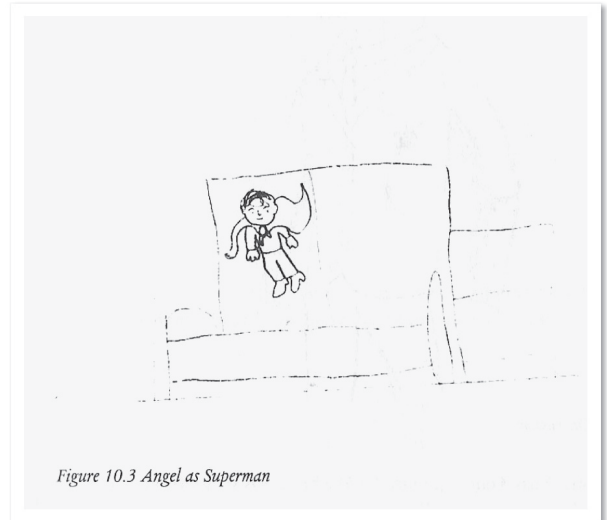
เมื่อเริ่มต้นวาดภาพ ฉันวาดภาพคนเหมือนท่อนไม้ลากเส้นเป็นลำตัว และแขนขา ต่อมาจึงพัฒนาวาดภาพคนเป็นทรงกลม หลังจากนั้นจึงวาดรูปคนคล้ายตัวการ์ตูนของดิคค์ เทรซี

ทุกคนที่ไม่มีชั่วโมงการเรียนการสอนวิชาศิลปะนางพยาบาลจะนำกระดาษสำหรับวาดภาพ, ดินสอสี และสมุดระบายสีมาให้ที่บ้าน ฉันก็ฝึกทำงานไป สี่ปีผ่านไปที่บ้านเคนเนดี คุณเครเมอร์ไปเยี่ยมทุกวันพุธ แต่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นวันเสาร์ นางมอร์ดันมาวันอังคาร และคุณหมอพอสสัมมาวันศุกร์

พออายุ ๘ ขวบ ฉันไปหัดว่ายน้ำในสระที่มีความลึกถึง ๑ ฟุต ฉันขึ้นไปยืนบนกระดานกระโดดรู้สึกกลัว แต่แล้วก็เอาชนะความกลัวได้ (รูปที่ ๖)

เมื่ออายุ ๑๐ ขวบ ฉันแต่งเพลงขึ้นมาเพลงหนึ่งชื่อ “โลกอันกว้างใหญ่ไพศาลทั้งใบในมือของเขา” ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้

ฉันมีครอบครัวใหญ่, โอ ไซ (สร้อย ๒ ครั้ง)
และสมาชิกทุกคนก็มีกิจกรรมทุกวัน
ฉันมีน้องชายเล็กๆ คนหนึ่ง, โอ ไซ (สร้อย ๒ ครั้ง)
และเขาก็ชวนฉันได้ทุกวัน

รูปที่ ๖ การเอาชนะความกลัว

ฉันมีน้องสาวร่างจิ๋วคนหนึ่ง, โอ ไซ (สร้อย ๒ ครั้ง)
และเธอก็เล่นอยู่กับบ้านทั้งวัน

ฉันมีคุณพ่อตัวโต, โอ ไซ (สร้อย ๒ ครั้ง)
และเขาก็บ่นได้ทั้งวัน

ฉันมีคุณแม่ตัวเล็ก, โอ ไซ (สร้อย ๒ ครั้ง)
และเธอก็ดูแลบ้านทั้งวัน”

ข้อเขียนโดยเครเมอร์

ข้าพเจ้าเป็นครูศิลปะของเอนเจล ข้าพเจ้าช่วยเขาเขียนอัตชีวประวัติเล่มนี้ เอนเจลขอให้ข้าพเจ้าเขียนเกี่ยวกับความประทับใจเมื่อพบเขาครั้งแรก ตอนนั้นเขามีอายุ ๖ ขวบ

ขณะนั้น ฝีมือการวาดภาพของเอนเจลดีมากแล้ว ตัวเขาเองก็ภูมิใจ ตามผนังโรงพยาบาล มีภาพซูเปอร์แมนหลายภาพ ล้วนเป็นผลงานของเอนเจล เมื่อข้าพเจ้าบอกเอนเจลว่าเป็นศิลปิน เขาขอให้ข้าพเจ้าวาดภาพเหมือนตัวเขาให้ แล้วเขาเอาไปวาดเติมเน็กไทยาวสีดำเข้าไป และวาดรูปพ่อของเขาอยู่ข้างๆ และผูกเน็กไทยาวสีดำด้วย เอนเจลบอกว่า พ่อมาเยี่ยมคราวหน้าก็จะให้เน็กไทเส้นนั้นแก่เขา ข้าพเจ้าจึงรู้ว่าเด็กน้อยผู้นี้รักและคิดถึงพ่อมาก ต่อมา เขาวาดภาพซูเปอร์แมนกำลังยกบ้านทั้งหลัง (รูปที่ ๗) ข้าพเจ้ายังดูไม่ออกว่ามันเป็นบ้านประเภทไหน แต่ไม่ได้ถามในตอนนั้น ต่อเมื่อเราพูดคุยถึงเรื่องราวในภาพวาด เอนเจลอธิบายว่าบ้านในภาพคือโรงพยาบาลจาโคบี ที่ซูเปอร์แมนกำลังยกจะทุบลงที่พื้นแต่ซูเปอร์แมนก็วิ่งอย่างรวดเร็วไปรับบ้านไว้ทัน แล้วนำไปตั้งไว้ที่เดิม

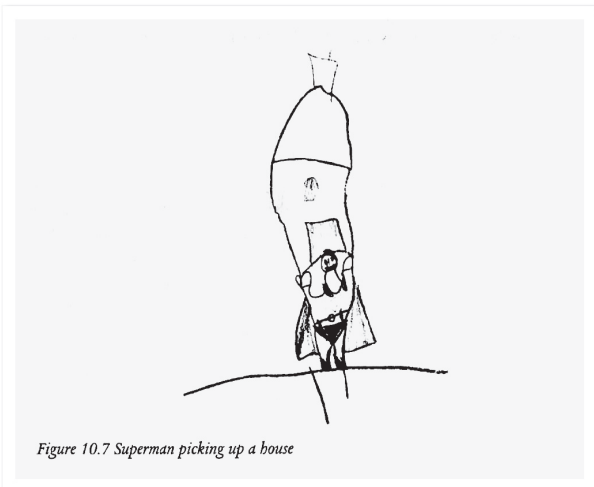

Figure 10.7 Superman picking up a house

รูปที่ ๗ ซูเปอร์แมนกำลังยกบ้านจะทุ้ม

ต่อมา เขาวาดภาพ คลาร์ก เคนต์ กำลังถอดเสื้อคลุมและแว่นตา และกลายร่างเป็นซูเปอร์แมน (รูปที่ ๘) เอนเจลอธิบายว่าแรงบันดาลใจที่ทำให้เขาวาดภาพดังกล่าวเกิดขึ้นตอนที่เขาอายุ ๖ ขวบ เขาคิดว่าพ่อของเขาเป็นคนผลิตแว่นตาของคลาร์ก เคนต์ ความคิดนั้นมาจากการที่พ่อของเขาทำงานอยู่ในโรงงานผลิตกรอบแว่นตา

เอนเจลเล่าต่อไปว่า จากนั้น เขามีความกังวลใจเกี่ยวกับอนาคตอันใกล้ที่จะกลับไปอยู่บ้านอย่างถาวร และเป็นศิลปินอย่างแท้จริง เมื่อได้กลับไปอยู่บ้าน จะรอจนกระทั่งอายุประมาณ ๑๘ ปี ก็จะย้ายไปอยู่บ้านชนบทบริเวณที่มีทะเลสาบ ที่ซึ่งสามารถไปว่ายน้ำตกปลา เขาวางแผนจะแต่งงาน มีลูก ๒ คน เป็นชายหนึ่ง และหญิงหนึ่ง ลูกคนหนึ่งจะใช้ชื่อเดียวกับเขา เขาจะสร้างกระท่อมเล็กๆ ไว้เป็นห้องทำงานส่วนตัว

ข้อสังเกต

ชีวิตในวัยเยาว์ของเอนเจล มีพ่อเลี้ยงอุ้มชูเลี้ยงดูเขามาตลอด แต่ไม่ได้กล่าวถึงแม่ สะท้อนประสบการณ์ชีวิตจริงว่าผู้เป็นแม่ไม่ได้ให้ความดูแลและความอบอุ่นแก่ลูกๆ นัก ส่วนพ่อเลี้ยงของเอนเจลที่รู้จักเอนเจลตั้งแต่เป็นเด็กแบเบาะ ได้ปฏิบัติต่อเอนเจลเสมือนลูกแท้ๆ เป็นพ่อที่ใจดีและเป็นที่น่าเชื่อถือของเอนเจลตลอดมา

สิ่งที่น่าสนใจก็คือเรื่องราวสาเหตุการฝันเฟื่องที่เกี่ยวกับซูเปอร์แมน เอนเจลเน้นเฉพาะความอัจฉริยภาพที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ซึ่งเป็นปัจจัยที่ข้าพเจ้าให้ความสำคัญน้อยมาก แต่เอนเจลกลับไม่พูดถึงความปรารถนาพลังอำนาจซึ่งเป็นเหตุจูงใจที่ข้าพเจ้าเคยกล่าวไว้ คว้าเอนเจลไม่นึกถึงปัจจัย

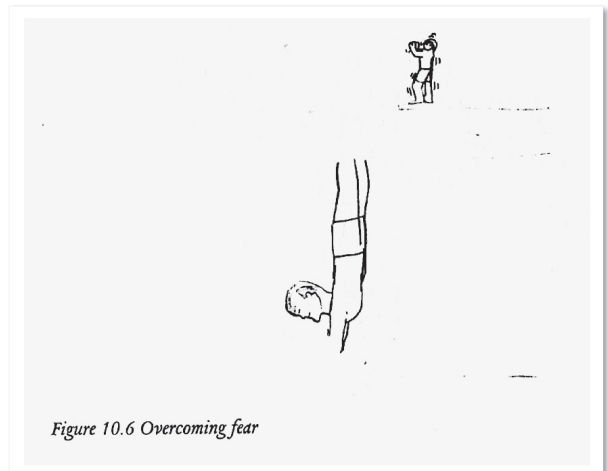

Figure 10.6 Overcoming fear

รูปที่ ๘ คลาร์ก เคนต์ กำลังกลายร่างเป็นซูเปอร์แมน

สำคัญนี้ที่รบกวนจิตใจของเขายู่ ทั้งๆ ที่ความปรารถนานั้นยังคงฝังแน่นอยู่ เขาเพียงยอมรับถึงการขัดเคืองระหว่างพี่น้อง ซึ่งถูกกำจัดออกไปแล้วโดยจิตบำบัด เมื่อเอนเจลอายุ ๑๐ ขวบ เขาก็ยังยึดติดอยู่กับกระแสแห่งความฝันเฟื่องเกี่ยวกับวีรบุรุษในโทรทัศน์ ทุกครั้งที่เขาเกิดความเครียด เขาจะถอยกลับไปสู่โลกแห่งความฝันเฟื่องอีก

การที่เอนเจลินำเสนอพัฒนาการสู่การเป็นศิลปินของเขา โดยมีบุคคล ๓ คนช่วยเหลือเขาตลอดเวลาหลายปี นั้นเป็นการชื่นชมหมอนักศิลปกรรมบำบัด และนักอาชีวบำบัด ซึ่งเป็นความจริงซึ่งไม่ต้องวิจารณ์

ในบทเพลงเกี่ยวกับครอบครัวของเขา เอนเจลได้แสดงความรู้สึกเชิงลบในรูปแบบที่อ่านหรือฟังเป็นเรื่องตลกไปกษา ซึ่งเขาได้ปรับสถานการณ์ให้คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นโดยนำแม่เข้ามากล่าวถึงด้วย ทำให้สมาชิกครอบครัวได้อยู่พร้อมหน้ากันอีกครั้ง ทั้งๆ ที่ ณ เวลาที่เขาแต่งเพลง แม่ได้ทอดทิ้งไม่ได้อยู่ดูแลบ้านให้กับสามีและลูกๆ ของเธอ เมื่อเอนเจลกลับไปเยี่ยมบ้าน ได้อยู่กับย่าเลี้ยง ซึ่งช่วยดูแลบ้านและพี่น้องร่วมมารดาทั้ง ๒ คน

เหตุการณ์พิชิตสระน้ำของเอนเจลต้องถือเป็นความสำเร็จยิ่งใหญ่ บนปกหนังสืออัตชีวประวัติ มีภาพตัวเขาโผล่ขึ้นมาเหนือน้ำหลังจากกระโดดลงลึกไปในสระ เขาเขียนคำอุทิศหนังสือทั้งเล่มให้ครูสอนว่ายน้ำของเขา เมื่อเอนเจลเรียนรู้การว่ายน้ำและดำน้ำ ได้ช่วยสนองความปรารถนาความฝันเฟื่องที่เกี่ยวข้องกับการมีพลังลอยตัวได้ระดับหนึ่ง จากการที่ได้เปลี่ยนสภาพจากเด็กตัวเล็กๆ ยืนนั่งงออยู่บนกระดานกระโดด กลายเป็นนักดำน้ำผู้พิชิต ทำให้หวนระลึกถึงภาพวาดรุ่นแรกๆ ของเขาที่คลาร์ก เคนต์

แปลงร่างเป็นซูเปอร์แมน สรุปว่าเอนเจลได้บรรยายสถานการณ์ของตัวเขาได้อย่างถูกต้อง ที่เขาได้ชี้แจงระหว่างความฝันเพียงกับความเป็นจริง และมุ่งไปสู่การพิชิตโลกแห่งความเป็นจริง

ข้อคิด

อัตชีวประวัติของเอนเจลประกอบด้วยหลักฐานข้อเท็จจริงถึงคุณค่าของการบำบอดต่อเนื่องที่ปรับเข้ากับความต้องการของเด็กพิเศษ เรื่องราวทั้งหมดเป็นสัจพยานยืนยันความสำคัญของการบำบอดสัมพันธ์ต่อเนื่องโดยทีมงาน และแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของศิลปกรรมบำบอดในการรื้อฟื้นความรู้สึกของการเป็นบุคคลให้ก่อปรเป็นรูปร่างขึ้น และสำนึกต่ออดีต ปัจจุบัน และอนาคตที่จะต้องพัฒนาต่อไป

เด็ก ๆ ที่ใช้ชีวิตอยู่ในสถานบำบอดนาน ๆ มักได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนตัวบุคลากร ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้การปรึกษา นักสังคมสงเคราะห์ ครู นักบำบอดซึ่งเข้ามาแล้วก็ออกไป เด็กจะได้รับประโยชน์น้อยมากจากการพลัดเปลี่ยนบุคลากรอยู่เรื่อย ๆ ไม่สิ้นสุด เพราะถึงแม้ว่าบุคลากรแต่ละคนนั้นจะเป็นผู้ที่มีความปรารถนาดี และมีความสามารถสูงก็ตาม หากเด็กกล้าตัวเข้าไปมีความสัมพันธ์อันแนบแน่นกับบุคลากรคนใดแล้ว ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็ต้องสิ้นสุดลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หลังจากนั้นเมื่อเด็กเรียนรู้ ก็จะทำให้ตัวห่างเหินจากบุคลากรเหล่านั้น ปลีกตัวออกมาอยู่โดดเดี่ยว และคงความสัมพันธ์ในระดับผิวเผิน ดังนั้นก็จะเกิดกรณีที่เด็กจำนวนมากที่เติบโตในสถานบำบอด เป็นบุคคลที่มีแต่ความว่างเปล่า ทั้ง ๆ ที่ผู้ที่ดูแลพวกเขาเหล่านั้นล้วนเป็นผู้ที่มีจิตใจดีและได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ท้ายที่สุดภาวการณ์เช่นนั้นก็มักจะก่อความตั้งใจ ความกระตือรือร้นและความสามารถในการวิชาชีพของนักบำบอดและผู้ดูแลเด็ก รวมถึงความสามารถในการที่จะเข้าไปรับรู้รับฟัง และให้ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ดังนั้นพวกเขาก็จะอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการกลายเป็นเปลือกหอยที่ว่างเปล่าเช่นกัน

ดังนั้น กรณีของเอนเจลนี้ จึงเป็นประสบการณ์สนับสนุนข้อคิดที่กล่าวมาข้างต้น สำหรับนักบำบอดโดยปรกติแล้วต้องพบกับเรื่องน่าสลดใจอยู่เป็นประจำ และอาจไม่สามารถช่วยแก้ไขสถานการณ์ที่ยังไม่สิ้นหวังอยู่นั้นให้ดีขึ้นได้ สำหรับเรื่องราวของเอนเจล เป็นกรณีพิเศษที่พบไม่บ่อยนัก ซึ่งไม่เพียงเพราะพรสวรรค์ที่หาได้ยากของเขา ยังเป็นเพราะว่าลักษณะการช่วยเหลือที่เขาได้รับนั้นแตกต่างจากการปฏิบัติในสถาบันของรัฐ

หลังจากที่งานอัตชีวประวัติของเอนเจลเสร็จสมบูรณ์แล้ว พวกเราก็มีโอกาสดำเนินหยุดพักผ่อนจากกิจกรรมประจำสัปดาห์ในช่วงวันหยุดพักผ่อน แต่ข้าพเจ้าก็พยายามรักษาความต่อเนื่องด้วยการไปเยี่ยมเขาเป็นครั้งคราว

เมื่อเอนเจลไปเรียนต่อในระดับมัธยม เขาย้ายไปอยู่บ้านพักกับกลุ่มเพื่อน เขาได้เข้าศึกษาในโรงเรียนมัธยมเฉพาะกิจด้านศิลปะและการออกแบบ และ ณ ที่นั่น เขาได้พัฒนาทักษะอย่างดีเยี่ยมในการวาดภาพเกี่ยวกับธรรมชาติ

ความฝันเพื่อต้องการความยิ่งใหญ่และความหวาดกลัวความหายนะ ซึ่งปรากฏอยู่ในผลการทดสอบทางจิตวิทยาขณะที่เอนเจลอายุ ๕ ขวบ ยังฝังอยู่ในชีวิตนักเรียนมัธยมของเขา แม้ว่าเขาพยายามป้องกันตัวเองด้วยการวาดภาพเรื่องตลกขบขัน ในหนังสือรวมเรื่องตลกของเอนเจล เขาวาดพรรณนาว่า เขาได้เขียนหนังสือขายดีเล่มหนึ่งซึ่งเป็นทีนิยม แต่ต่อมาเขาไม่สามารถผลักดันให้งานอีกชิ้นหนึ่งของเขาประสบความสำเร็จเหมือนงานชิ้นแรกได้ เขาก็เปลี่ยนไปเป็นคนเกียจคร้านไม่ทำงาน

ในวิทยาลัย เอนเจลเรียนในระดับดี ระหว่างเรียนได้งานพิเศษในร้านอาหารไปด้วย ในช่วงที่เขา กำลังเรียนอยู่กลางปีที่สาม ข้าพเจ้าเขียนจดหมายถึงเขาขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือ “อัตชีวประวัติ” ของเขาอีกครั้ง บางส่วนของจดหมายที่เอนเจลเขียนตอบมีข้อความดังนี้

“ผมสนใจมากที่จะได้อ่านเรื่องราวในอดีตของตัวเองอย่างละเอียดอีกครั้ง..... ช่วงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะครุกรุณาส่งมาให้ เพราะผมก็ต้องการอ่านมันอีกเพื่อเปิดสมองของตัวเองที่กำลังปิดอยู่ในขณะนี้.....

วิทยาลัยกับผมจะต้องจากกันแล้วหลังจากเทอมนี้...ขณะนี้ ผมต้องการสิ่งอื่นมากกว่าวิทยาลัย... หลังจากที่ผมได้รับแจ้งผลคะแนนสอบจากคุณบดี ความท้าทายด้านศิลปศาสตร์ก็เลื่อนหายไปไหนไหน....”

พร้อมกับจดหมาย เอนเจลได้แนบบทกลอนมาด้วย เข้าใจว่าเกิดจากแรงบันดาลใจจากอ่านข้อสังเกตของข้าพเจ้า และเรื่องราวชีวิตในวัยเยาว์ของตัวเขาเอง

ต่อไปนี้เป็นบทกลอนของเอนเจล

ไม่มีสิ่งอื่นนอกจากแสงสว่าง

เมื่อถึงเวลาที่สามรถจะได้เขาก็เคลื่อนไหวไม่หยุดขาทั้งสองข้างยกขึ้นลงเร็วดุจลูกสูบพลังเร่งเหนือสิ่งชั่วขวางทุกอย่าง

แท้จริงแล้ว เขารวดเร็วมก เร็วยิ่งกว่าสายลม

ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น เขาก็จะไปตามทางของเขา โดย

ลืมทุกสิ่ง

สิ่งที่กักเก็บอยู่ภายในศีรษะเล็กๆของเขา
แต่เมื่อเขานั่งลงรำลึกเรื่องราวของตนเอง
ภาพแห่งความยินดีในอดีตก็ล่องลอยผ่านไปอย่าง

รวดเร็ว

เร็วมากจนเห็นได้เพียงปลายสุดของอนาคตที่
กำลังวิ่งสู่ดวงดาว

ที่สุดปลายฟ้า
ก่อนที่เขาจะคิดออก
เขาได้รู้เข้าหาสิ่งที่หวังว่าจะได้พบที่ข้างหน้า
ขอเวลาเพิ่มเพียงน้อย ซึ่งเขาคิดว่าต้องใช้
เมื่อหลายปีมาแล้ว
เขาออกแรงเร่งอย่างหนักหน่วง ไม่ได้ผลอะไร
มากไปกว่าความเลือนราง
และเมื่อสิ่งที่หมายปองหลุดลอยไป....
เขาก็ล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง

ไม่นานหลังจากข้าพเจ้าได้รับจดหมาย เอนเจลไป
เข้าทำงานในกองทัพเรือ ซึ่งเขาประสบความสำเร็จ เขา
แต่งงานมีลูกสาวที่กำลังเจริญวัยเป็นผู้ใหญ่ และลูกชายใน
วัยเรียน เอนเจลไม่เคยล้มเลิกงานศิลปะ เขาพกพาอุปกรณ์
วาดรูปติดตัวไปด้วยเสมอระหว่างเดินทางไปปฏิบัติภารกิจ
ตามที่ต่างๆ เนื่องจากเขาเข้าไปเป็นทหารเรือตั้งแต่อายุยังน้อย
มาก เขาจึงจะได้เกษียณอายุในไม่ช้า เอนเจลตั้งใจอุทิศเวลา

Figure 10.9 One of Angel's more recent drawings of a mother and baby asleep.

รูปที่ ๙ ภาพแม่กับลูกน้อยกำลังหลับไหล

และพลั่งส่วนใหญ่ให้กับงานศิลปะ ดังรูปที่ ๙ ที่เป็นหลัก
ฐานพยานแสดงพรสวรรค์ที่ยังติดตัวเขาอยู่ พร้อมกับความสามารถในการวาดภาพพรรณนาความสัมพันธ์ต่างๆ ที่วิ
จิณเรื้อยๆ

Abstract

Case History of Angel: Art Therapy and the Disturbed Gifted Child

Lertsiri Bovornkitti*, Nuntharat Charoenkul**

* Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University, Chon Buri

** Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok

This paper is an edited, transcribed version of the chapter 10 of Edith Kramer's book entitled 'Art as Therapy'. It describes a rare situation that art therapists may encounter, working with a high gifted, severely disturbed child in whom the condition of life was so unfavorable that it is hard to believe the child's talent could survive outside the shelter of the therapeutic milieu.

Key words : art therapy, disturbed gifted child